

MANIFEST EURÓPSKEJ ZDRAVOTNEJ ÚNIE

Preambula

V roku 2020 Európu zachvátil neviditeľný vírus, ktorý za sebou zanechal tisícky mŕtvych a mnohým ďalším spôsobil vážne zdravotné ťažkosti. Hospodárstvo upadá, čo tlačí vlády štátov zasahovať spôsobmi, ktoré by boli inak nepredstaviteľné.

Toto nebude posledná pandémia. Budú tu tiež mnohé ďalšie hrozby v oblasti zdravia vrátane vplyvov klimatickej zmeny, antimikrobiálnej rezistencie a množstva ďalších záležitostí. Nemôžeme sa len tak vrátiť k svojim predošlým životom. Je našou úlohou chrániť našu spoločnosť, avšak spôsobmi primeranými miere nebezpečenstva, ktorá jej hrozí. Musíme privítať jasné vyhlásenie vyslovené predsedníčkou Európskej komisie Dr. Ursulou von der Leyenovou v jej správe o stave Únie zo septembra 2020, v ktorom vytyčuje potrebu vytvoriť silnejšiu Európsku zdravotnú úniu (EHU), stavajúc na nedávnom úsilí Európskej komisie podniknúť kroky s cieľom zabrániť cezhraničným ohrozeniam zdravia.

Vlády členských štátov Európskej únie sa v po sebe uzavretých zmluvách zaviazali k vysokej úrovni ochrany ľudského zdravia¹. V Charte základných práv sa zaviazali k ľudskosti, dôstojnosti a solidarite². V rámci cieľov udržateľného rozvoja sa zaviazali k udržateľnej budúcnosti pre všetkých. Taktiež sú všetky vlády, ako členovia, viazané Ústavou Svetovej zdravotníckej organizácie. Avšak tieto záruky v oblasti zdravia nie sú samy osebe postačujúce.

My podpísaní vyzývame, ako európski občania, našich politických predstaviteľov, ktorí sa stretávajú na pôde Európskej rady a v rámci Konferencie o budúcnosti Európy, na podniknutie ďalšieho kroku, a to k zaviazaniu sa k vytvoreniu Európskej zdravotnej únie.

Ciele

Európska zdravotná únia bude:

- a) bojovať za zdravie a blahobyt všetkých Európanov tak, aby nikto nezaostával;
- b) posilňovať **solidaritu** v rámci členských štátov a medzi nimi na základe princípu progresívneho univerzalizmu, pričom sa bude poskytovať podpora vrátane všeobecne dostupnej zdravotnej starostlivosti pre všetkých, avšak s osobitnou pozornosťou voči potrebám znevýhodnených osôb;
- c) zabezpečovať **environmentálnu udržateľnosť** prijatím európskeho ekologického dohovoru³ a prioritizáciou opatrení na podporu konceptu „jedno zdravie“, ktorý prepája naše zdravie so zdravím zvierat a rastlín, s ktorými spoločne žijeme na tejto planéte;
- d) zaisťovať **bezpečnosť** všetkým Európanom, pričom cieľom je ochraňovať ich pred hlavnými hrozbami v oblasti zdravia a pred zraniteľnosťou spôsobenou životom v neistých podmienkach;
- e) umožňovať, **aby bolo počut' každý hlas**, aby sa politiky, ktoré majú vplyv na zdravie, vytvárali s nimi a nie pre ne samotné.

Politiky a ďalšie opatrenia

Tieto ciele je možné dosiahnuť niekoľkými spôsobmi:

¹ Čl. 168 ZFEÚ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12008E168>

² https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights_en

³ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

- a) posilnením postavenia **politiky v oblasti zdravia** v európskych zmluvách tak, že sa do Článku 2 a 3 zrevidovanej Zmluvy o fungovaní Európskej únie doplnia ustanovenia o Európskej zdravotnej únii, na základe čoho Európska únia dostane výslovnú právomoc podnikat' kroky v rámci politiky v oblasti zdravia;
- b) tým, že **hlasy občanov Európy**, vyjadrené prostredníctvom ich zástupcov v Európskom parlamente, bude počuť silnejšie;
- c) uvedomujúc si cezhraničný charakter mnohých ohrození zdravia sa zreviduje regulačný rámec **ohrození zdravia**, pričom súčasťou bude navrhované vytvorenie Úradu pre pripravenosť a reakcie na núdzové zdravotné situácie (HERA) a posilnenie mechanizmov na obstarávanie adekvátnych zásob pre núdzové stavy a na umožnenie rýchleho zverejnenia konzistentne stanovených údajov týkajúcich sa zdravia (vrátane posilnených rolí EUROSTAT-u a Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu chorôb (ECDC), v úzkej spolupráci s členskými štátmi), ďalej posilnenie mechanizmov na rýchle vytvorenie presných a dôveryhodných dôkazov vyplývajúcich z výskumov a praxe a na vysporiadanie sa s hrozbami pochádzajúcimi z falošných správ;
- d) rozšírením aktivít Európskej únie na poli **výskumu v oblasti zdravia**, pričom sa posilní program v oblasti zdravia v rámci Európskeho horizontu, vytvorí sa európsky ekvivalent amerického Úradu USA pre pokročilý biomedicínsky výskum a vývoj (BARDA), posilní sa Európska lieková agentúra (EMA) a prijmu sa ďalšie opatrenia na podporu spolupráce v oblasti výskumu naprieč Európou;
- e) uvedomujúc si dôležitosť **pracovnej sily v zdravotníctve** bude Európska únia spoločne s členskými štátmi riešiť nerovné rozloženie kapacít pracovnej sily v zdravotníctve v Európe, pričom bude poskytovať podporu regiónom, ktoré majú ťažkosti s prilákaním zdravotníckych pracovníkov, ako aj podporovať a propagovať vzdelávanie a odbornú prípravu odborníkov v oblasti zdravotníctva na základe bežných štandardov spolu s opatreniami na ochranu práv zdravotníckych pracovníkov vrátane pracovníkov z iných častí sveta;
- f) uvedomujúc si prínosy európskej spolupráce v otázkach **zriedkavých ochorení** budú posilnené opatrenia na podporu tých, ktorí sú nimi postihnutí;
- g) uvedomujúc si globálny charakter mnohých ohrození zdravia bude EÚ rozvíjať **globálnu politiku v oblasti zdravia** v spolupráci s OSN a jej špecializovanými agentúrami, a to predovšetkým s posilnenou Svetovou zdravotníckou organizáciou, ako aj s ďalšími nadnárodnými organizáciami zaoberajúcimi sa zdravím, za účelom dosiahnutia cieľov udržateľného rozvoja.

Princípy

Všetky politiky v oblasti zdravia budú založené na súbore týchto princípov:

- a) princíp prednosti pre opatrenia, ktoré prinášajú **blahobyť a dlhší a zdravší život** všetkým Európanom;
- b) princíp **prevencie, proporcionality a dôstojnosti** za súčasného rešpektovania **základných práv** vrátane rovnosti z akýchkoľvek hľadísk vrátane pohlavia, rasy, farby pleti, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, náboženstva alebo viery, politického alebo iného

zmýšľania, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, narodenia, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie, rodu, etnicity alebo sexuality⁴;

- c) princíp rešpektovania regionálnych a národných rozdielov v súvislosti s návrhmi aj prioritizáciou politík, prihliadajúc na líšiace sa kontexty, a v súvislosti s ich implementáciou prihliadajúc na princíp **subsidiarity**;
- d) princíp **solidarity** v rámci členských štátov a medzi nimi, ako aj voči zvyšku sveta, pričom sa zavedú opatrenia na ochranu ich schopnosti poskytovať bezpečné a efektívne služby v oblasti zdravia. Nikto nie je v bezpečí, pokiaľ nie sú v bezpečí všetci.

9. mája 2020 si Európa pripomenula 70. výročie Schumanovej deklarácie, ktorá vydláždila cestu Európskej únii. Viac ako sedemdesiatročná história Európy demonštruje, že veľké transformácie sa málokedy dejú rýchlo alebo jednoducho. Inšpirujme sa slovami Roberta Schumana: Zdravie vo svetovom meradle „...sa nedá ochraňovať bez vynaloženia tvorivého úsilia úmernému nebezpečenstvám, ktoré ho ohrozujú“.

⁴ Čl. 21 Charty základných práv Európskej únie